

HECE

ISSN 1301-210X

AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ YIL 15 SAYI:179 KASIM 2011

Dosya:

Sahicilik Uğrunda Şiir ve Şair

Hüseyin Atlansoy, Hayriye Ünal ve
Mustafa Köneçoğlu'yla söyleşi

- Hayriye Ünal *Takip Mesafesi*
- Lütfi Bergen *İzzetbegoviç ve Sanat*
- Akif Emre *Sinema Çağının Ressamı Olarak Picasso*
- Ali Emre *Jules Verne'in Osmanlısı: İnatçı Keraban*
- David Lodge *Mektup Tarzlı Roman*
- Ali K. Metin *Devriye*
- Ömer Aksay *Seyhan Erözçelik'in Ardından Şehirde Başka Sansar Kaldı mı?*

179

EDEBİYAT GÜNDEMİ

- Cemal Şakar/*Çukurca'dan Sonra Öykü Yazılamaz* 3
Necati Mert/*Sadece Kendine* 4
Lütfi Bergen/*Murat Erol/Hece Gündem* 6

TAKİP MESAFESİ

- Hayriye Ünal/*Kanon Farkındalığına Tepki* 13
Edebiyat Hurafeleri-1 Düzyazı Düşmanlığı 15
Mehmet Raşit Küçükürtül/*Nesir Şairin Nesi Olur?* 19
Düzyazı İçin Bir Bilinmeyen 21

Hasan Aycım/*Çizgi* 23

Ömer Aksay/*Melekle Tutuşmak* 24

Ali K. Metin/*Taze Kan* 28

Mustafa Muharrem/*Sığıdaşlar Asla* 32

Kenan Çağan/*Şikayetli Elçiler* 34

Yahya Kurtkaya/*Senfonik Pastoral* 36

İsahag Uygur/*Eskiciyan/Türkiye'ye Bozuk Ayna* 38

İbrahim Eryiğit/*Hurufat, Yeniden* 41

Atilla Mülayim/*Şiir Yaz Şair Ol Sus Adam Ol!* 42

Enis Emre/*Mağlubun Çilesi* 43

Lütfi Bergen/*İzzetbegoviç ve Sanat* 44

Akif Emre/*Sinema Çağının Ressamı Olarak Picasso* 49

Ali Emre/*Jules Verne'in Osmanlısı: İnatçı Keraban* 52

Ali K. Metin/*Devriye* 56

Merve Koçak Kurt/*Sinemasal Bir Oyun* 69

DOSYA

SAHİCİLİK UĞRUNDA ŞİİR VE ŞAİR

- Hüseyin Atlansoy/*la Yarın Bekleyebilir ve Şiir Üzerine:* 74
Hasan Yurtoğlu/*Sahicilik Uğrunda Şair: Filozof ve Oyuncu!* 82
Hayriye Ünal/*la Eşikteki Özgürlük Üzerine:* 90
Murat Erol/*Mutlak Özgürlüğe Bir Adım: Hayriye Ünal'ın Görüşlerine Bir Eleştiri* 95
Mustafa Köneçoğlu/*yla Söz Hakkı Üzerine:* 100
Gökhan Arslan/*Mustafa Köneçoğlu ve Şairin Söz Hakkı* 105

David Lodge/*Mektup Tarzlı Roman* 112

Ömer Aksay/*Seyhan Erözçelik'in Ardından/Şehirde Başka Sansar Kaldı mı?* 118

Hatice Bildirici/*Saf ve Düşünceli Romançı* 125

Mustafa Şerif Onaran/*Geceler* 130

Margaret Atwood/*Tarihten Üç Yaprak* 134

KİTAPLIK

- Cemal Şakar/*Hızır ile Musa - Olmak ve Aramak* 139
Ercan Yıldırım/*Doğan Büyük Türkçe Sözlük* 141
İsmail Kasap/*Bir Ömür Boyunca* 142

HECE

AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ
ISSN 1301-210X

YIL: 15 SAYI: 179
KASIM 2011
(Her ayın birinde yayımlanır.)

Yayın Türü: Yerel Süreli

Hece Yayıncılık Ltd.Şti. Adına
Sahibi: Ö. Faruk Ergezen

Yazı İşleri Müdürü: İbrahim Çelik

Yayın Yönetmeni: Hüseyin Su

Yönetim Yeri

Konur Sk. No: 39/1
Kızılay/Ankara

İletişim

Tel: (312) 419 69 13 **Fax:** (312) 419 69 14

İnternet Adresi: www.hece.com.tr

e-mail: hece@hece.com.tr

P.K. 79 Yenışehir/Ankara

Dizgi-Düzeltilti: Hece

Teknik Hazırlık: Bülent Güler

Kapak: Sarakusta **web:** sarakusta.com

Baskı: Öncü Basımevi **Tel:** 384 31 20
K. Karabekir Cad. Ali Kabakçı İş Hanı No: 85/2
İskitler/ ANKARA

2011 Yılı Abone Bedeli:

Yıllık: 90 TL.

Kurumlar İçin: 200 TL.

Yurt Dışı: 150 Euro

Posta Çeki: 149582

Hece Basın Yayın Ltd. Şti.

Gelen yazılar yayınlansa da yayınlanmasa da geri
verilmez. İlkelerimize uymayan ilânlar alınmaz.

Baskı Tarihi: 31.10.2011

CEMAL ŞAKAR

ÇUKURCA'DAN SONRA
ÖYKÜ YAZILAMAZ

Başlığın göndermesi açık. Ancak Çukurca Auschwitz kadar güçlü bir imge değil. Çünkü imgeler atıf yapıla yapıla güçlenir. Bizim son 20–30 yıllık edebiyatımız, Bosna'dan Afganistan'a kadar yaşananlara karşı gösterdiği duyarsızlıkla; orada yaşananları bir türlü kendine 'mesele' edinmemesiyle birlikte insanlık'a, insan olma izzetine dair güçlü bir imge de üretilmedi. Kendinden önceki kuşağın anlatadurduğu bireysel meseleleri, bunalmaları, yalnızlıkları, cinselliği tevarüs etti ve kendini hep bu gelenek üzere inşa etti.

Adorno, Auschwitz'den sonra şiir yazılacağını elbette biliyordu, hatta Yahudilerin dahi şiir yazıyor olmasına hiç de şaşırmasıdır. Onun bu konuyla ilgili olarak ne demek istediğini şerh edecek değilim, ancak benim Adorno'dan mülhem anladıklarım şöyle: Olaylar akıl almaz bir boyuta ulaştığında, dilin dayandığı, doğup beslendiği toplumsal mutabakat radikal bir biçimde tahrip olur. Bu tahribat, önceden var olan anlamlar düzeninin de yıkıldığını gösterir. Kelimeler medlullerini yitirir, simgeyle simgelenen arasındaki ilişki yıkılır, bir ortak payda da toplanabilenlerin üzerine kurulan mecaz çöker.

Edebiyat eseri, kendisini oluşturan unsurların ahenkli bir şekilde ilerleyip yeni mecazlar yaratmasıyla hatta eseri de aşan mecazların okuyucu tarafından keşfiyle doğan bütünsellik duygusuyla var olur. İşte toplumların, felaketler karşısında yaşadıkları travma nedeniyle bildikleri eşya düzeni alt üst olur. Yaşananları akli havsalası almaz; artık tutunduğu, bildiği, kendini tanımladığı değerler ayaklar altındadır; dolayısıyla içinde bulunduğu felaketi tanımlayamaz, adlan-



EDEBİYAT
GÜNDEMİ



dıramaz. Bunlar olmamış, insanlık zillete düşmemiş gibi duyarsızca davranan, hâlâ insanı ve dünyayı anlattığını varsayan sanatçı, sadece kendi kendisinin paradisini yapmaktadır. Çünkü atıf yaptığı anlam düzeyleri çoktan yıkılıp gitmiştir.

Böylesi bir noktada evrensel haklardan ve değerlerden söz etmenin de bir anlamı yoktur, zaten bunu anlatabilecek bir dilden yoksunlaşmıştır. Ayrıca soyut, hayata aktarılamamış ilkelerin bir değeri yoktur. Değerler ancak onları kuşanıp hayatına ve hayata aktaran insanlarca değerli olur. Toplumun kendini ifade edebildiği anlam düzeylerinin yıkılması karşısında, sanatçıların evrensel değerlere sahip çıktığından, eserlerinde onları göstermeye çalıştığından söz etmesi ironiktir. Örneğin barış istemek ya da savaş istemek bu koşullarda ne anlama gelebilir? Kardeşliği ya da insanlığı savunmanın ortak paydası ne olacaktır; insanlar hangi dille hangi ortak paydaya çağrılacaktır? Her gün onlarca insanın katledildiği Müslüman coğrafyada; insanın içini, insanın ruh hallerini yani insandaki değişmeyi anlattığını iddia etmenin ne kıymeti olabilir; ya da en azından bu insanlar için ne anlama olabilir?

Bütün bunlar olmamış, olmuyormuş gibi görmezlikten gelinerek ortaya konan edebiyat eseri, edebiyatın üzerine oturduğu anlam düzeylerinden, uzlaşımlardan doğamaz; çünkü yaşanan travma nedeniyle bu 'dil' alt üst olmuştur. Yaşadıklarını anlatacak kavramları yitirmesi karşısında insan kördür, sağır ve dilsizdir. Alışageldiği fikirleri bağlantılandırma biçiminin işlemediğini görür. Dilin dizgesi içinde düzenlenemeyen duygulanımların bir anlamı da yoktur, sadece insanın içini 'yakar'. İşte edebiyatın ödevi, insanın içini yakan, ama yaşanan alt üst oluşla 'dil'ini kaybedenlerin sesi olabilecek yeni bir anlamlar dü-

zeyi yaratmaktır. Çünkü bu anlam düzeyinde yeniden tanımlanacak kavramlar ve kavramsallaştırma sayesinde dünyayı akılcı ve sistematik bir biçimde anlayıp içimiz yakan şeyleri söze dökebiliriz. Tam da bu noktadan doğmuş bir eser, bize insanın, insanlığın, evrensel değerlerin ölmediğini, ölmeyeceğini ima eder ve gelecek günlere olan inancımızı tazeler. Dahası yazımızın başında belirttiğimiz insanlık'a, insan olma izzetine dair güçlü bir imge kuramayışımızı da aşabiliriz. Mesele elbette imge kurmak değil, sadece insanın içinde boğulan bir edebiyatın insanlık hallerini kendine mesele edinmesidir. Tabii birçok duygular yaşayan, halden hale geçen sanatçıda *Nostalgie de la boue* baskın değilse.

NECATİ MERT

SADECE KENDİNE

Osmanlı komünistiydi Kerim Korman; I. Paylaşım Savaşı için "Seferberlik" derdi, "Harb-i Umumi" derdi, devamı için de "Milli Mücadele". Dedem -Tatar olan, annemin babası- cephe görmüş adam, sağ göğsü kırmızı şeritli istiklal madalyası ile madalyalı, sanırım madalyasından dolayı, "İstiklal Harbi" de derdi arada ama, "Milli Mücadele" derken bir başka şaklardı dili.

Halil Berktaş yazdı: "Ulusal Kurtuluş Savaşı" 60'lı yıllarda, Vietnam gibi büyük mücadelelerin prestijinden yararlanmak amacıyla Kemalizm tarafından yaratıldı. Marksizmi çağrıştıran bir yanı vardı: anti-emperyalizm. Gençliği sardı. (Taraf, 1 Ocak 2011).

Muzaffer (Şatır) Ağbî'm 1927 doğumlu, Türkiye İşçi Partisi'nden, içeriye düştüğümüzde kırk dört yaşında, hem literatüre hâkim hem pratiği var, kül yutmu-

yor, birbirlerinden farklı görünseler de bu üç adlandırmanın üçünün de temelde milliyetçi bir özü olduğunu söyleyip bizi uyarıyor. Rast geldiğinde dedem bile alıyor nasibini: "Vay, patlıcan muharebesi kahramanı! Nasılsın? Hoş musun?"

"Din ü devlet, mülk ü millet" anlayışının bırakılmasıyla ilgili görüyorum bu zikzakları. Hüsrev Hatemi "kolon" diyor bunlar için. Tuhaftır, "kolon" dendi mi benim aklıma bizim şehrin Belediye İşhanı'yla ATSO diye bilinen odasının Bulvar'daki binası gelir, taşıyıcı kolonlarını kesmişlerdi de, 17 Ağustos'ta merhum olmuşlardı. Bu dörtlü ebedi taşırdı bizi, demiyorum. Fakat onca etnik ve onca dini unsuru bir arada tutmuşluğu da unutulmamalı.

Diyeceksiniz ki: "Şimdi de var dört kolon: tek devlet, tek millet, tek bayrak, tek dil." Sorarım: Aynı mı? "Devlet"le "millet" -doğru- yine var. Ama ne devlet, aynı devlet, ne de millet aynı millet. Harcı değişmiş. Şimdi fena halde dünyevi. Maddeci. Varsılla yoksul arasındaki fark almış başını gidiyor! "Mülk" de "bayrak"la karşılınsın isteniyor, karşılansın mı? Mülk'teki, vatan'daki, ülke'deki somutluk, var mı bayrak'ta? Hem topraktaki paylarımız da eşit mi? Hiç değilse katlanılabilir halde mi? Ya "din" nerede? Belli ki olmasa da olur görülüp yerine "dil" getirilmiş. Peki, bu dil, hangi dil'dir? "Tanrı uludur!"daki dil midir, "Allahüekber!"daki dil midir?

Klasik dörtlü dayanıklıydı. Din, devlet, mülk ve millet bileşkesinden oluşuyordu çünkü. Yani? Egemenlik bölüşülüyordu. Sözü geçmeyenler, okka altına gidenler yine vardı elbette, ama ölçü de vardı. Bugün öyle değil. "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir!" yine. Evet, Meclis'te de öyle yazıyor. Gelgelelim öyle değil. Millet talepleri var, kale alınmıyor. Devlet, "Egemen, benim. Kırmızı çizgiyi

çizerim, sen de uyersin, uymaya mecbursun!" diyor âdeti. Ona kul olunsun istiyor. Çektiği her çizgi ile bir şeyleri saklıyor, kaçırıyor, yahut şöyle: kendini ve dayandığı sınıfları ve bürokrasideki yandaşlarını güçlendiriyor -ilginçtir- bunun da görülmediğini, bilinmediğini sanıyor. Millet bu kadar cahil görülmeli mi?

Tarık Dursun K.'nin öykülerini karıştırıyordum oradan buradan geçen gün. Bir cümle dikkatimi çekti: "[B]abamı aynı gün Memleket Hastanesi'ne yatırdılar." Benden az küçükler de hatırlar, büyüklerim haydi haydi: Bizim Adapazarı'nın ilk hastanesi, bugün Doğumevi olarak kullanılan yer idi, adı da neydi? "Memleket Hastanesi". İzmir'de böyleymiş, Ada'da böyle, demek o 50'li yıllarda hastaneler hep "Memleket Hastanesi"ymiş. Ne güzel kelimedir "memleket". İçinde hem şehir vardır hem ülke, hem hemşeri, hem millet. "Devlet Hastanesi" sonraki yılların icadı. Bu ad değişikliğini devlet odaklı egemenlik anlayışından gelin de ayrı düşünün!

Kerim Ağbi'yle başladım, Kerim Ağbi'yle bitireyim:

Hangi yıldır? Vali kimdi? Hatırımda kalmamış. Adapazarı'na bir gelişinde, bizim dükkânda, bu şehrin bir yazarı olarak valiye çıkacağını, kendisine kitaplarından vereceğini söyledi Kerim Ağbi ve gitti. Bir saat kadar sonra koltuğunda ebatlı bir kitapla döndü. Vali yokmuş, yardımcılarından biri karşılaşmış, kahveler içilmiş, kitaplar alınıp verilmiş. Alınıp verilmiş, diyorum; çünkü vali yardımcısı da il yıllıklarından birini vermiş Kerim Ağbi'ye. Dahası, Kerim Ağbi'nin biyografisi de yer alıyormuş yıllıkta. İnsan buna sevinmeli değil mi? Elbette. Kerim Ağbi de gülüyordu zaten, ne ki buruk. "Devlet, benimle de bensiz de yapamadı" dedi, "Benimle yapamadı, bir on yıl, üstüne bir de iki yıl ceza kesti bana. Ben

yine yok olmadım. Yazarım bugün. Devlet, yıllığına alıp şimdi de övünüyor benimle. İyi de, 'Bu adamı on iki yıl hapis yatırdım' diye de yazsa ya biyografime."

Yazmaz! Devlet odaklı egemenlik böyledir maalesef! Kendine Müslüman'dır sadece!

HECE GÜNDEM

Hece dergisinin "gündem" olarak hazırlanan ilk sayfalarında artık derleme haberler yerine yorumlara ve yorum-haberlere yer vererek farklı bir açılıma doğru ilk adımı atıyoruz. Zaten belli oranda yazıların yer aldığı kısımda bundan böyle bu sayıda gördüğünüz yorumlara benzer yorumlar olacak. Yani edebiyatın nabzını tutma çabasına paralel olarak diğer dikkat çeken kültür etkinlikleri, sinema ve müzik alanındaki yorumlara burada yer vereceğiz. Yorumlarınızı ve görüşlerinizi hecegundem@gmail.com adresine gönderebilirsiniz.

BÜYÜK BULUŞMA: HALVET...

Fikir adamlarımızı önemsiyoruz, sözde değil özde hem de. Adlarını çok anmakla onları anlamış olmuyor. Adları çok anılan öncü fikir adamlarımızın fikirleri ne yazık ki, sadece bu isimleri ananları fi-

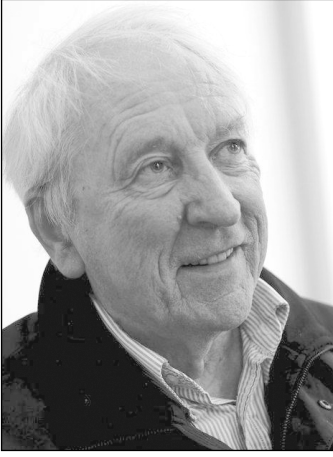


Nuri Pakdil - Atasoy Müftüoğlu

kirlerine dayanak için, dolgu için kullanılıyor. Bu acı durumu söylemek zorundayım. Vicdanen rahatsızım. Cahit Zarifoğlu, Zarifoğlu bir slogandır, anlaşılmayan, romantik bir slogan. Sezai Karakoç medeniyet derken sadece alınıp bir yerlere monte edilen bir insan... Nuri Pakdil, duruşun, farklı bir bakışın ana fikri değil, artistik duruşların meşrulaştırılma aracı... Bunları söylemek zorundayım. Anlamıyoruz ama ağızımızda eskitmeden de yapamıyoruz. Biraz saygı demek bile, zor. Üzerine en çok konuştuğumuzun, üzerine en az yazdıklarımız, fikirlerine/yazdıklarına dair en az düşündüklerimiz olduğu gerçeğini bir kez daha yenilemek istiyorum. Cahit Zarifoğlu üzerine neden dişe dokunur bir şey yok, Pakdil üzerine neden bir şey yazılmamış, yazılmıyor. Sezai Karakoç hakkında ancak akademik çevrelerin yazdıklarına başvurabiliyoruz. Az konuşup onları kendi seviyemize indirmeden daha çok anlamalıyız diye düşünüyorum. Bu vesileyle güzel bir haberi yorumumun sonuna eklemek isterim: 13 Ekim 2011 Perşembe günü Eskişehir'de Nuri Pakdil, Edebiyat dergisinden arkadaşlarıyla birlikte Atasoy Müftüoğlu'nu ziyaret etti. 24 Eylül'de de Ankara'da Rasim Özdenören'le buluşmuştu Nuri Pakdil. Her iki görüşme de bir halvet olmaydı. Bu kadar. **Murat EROL**

NOBEL NOBEL DEDİKLERİ...

Nobel tartışmasına girmeye gerek görmüyorum. Nobel'i özellikle Orhan Pamuk ile Türk kamuoyu tartıştı. Pamuk'un Nobel Edebiyat ödülünü kazanması siyasi bir manevra mıydı, siyasi bir manevranın meyvesi miydi, yoksa edebi yetkiğin bir göstergesi ve ödüllendirilmesi miydi? Geçtik, evet. Nobel Edebiyat Ödülü'nün bu yılki sahibi, İsveçli şair Tomas Tranströmer oldu. Bu defa ödül bir saire gitti. Bunun şiire bir katkısı olur mu,



Tomas Tranströmer

zor gibi ama yine de belli tahminlerde bulunmak mümkün. Tranströmer hakkında kısa bir araştırma sonucunda kim olduğuna dair şunları söylemek mümkün: 15 Nisan 1931 tarihinde İsveç'te doğdu. 1950'lerden itibaren İsveç literatüründe etkili bir isim olmayı başardı. İngilizce konuşulan bir dünyada belki de en iyi bilinen, en çok tanınan tek İskandinav şair. Şiirlerinde gerçeküstü yaklaşımlara sıklıkla rastlanır. ağaçların gölgeleri siyah sayılar ve insanların bir kalabalık, sert yüzeyli bir ayna yapar. Şiirleri, Danca, Fince, Macarca ve İngilizce de dahil olmak üzere almıştan fazla dilde tercüme edilmiştir. 'Hüzün Gondolu' ve 'İzmir Saat Üç', şairin Türkçe yayımlanan kitapları. Nobel Edebiyat ödülünün dünyanın en önemli pazarlama kampanyası olduğunu söylemek mümkün. Orhan Pamuk romanları bugün hala ülkemizde olduğu gibi, dünyanın dört bir yanında satmaya devam ediyor. Ancak son 15-20 yıldır verilen Nobel ödüllerinin ülkemizde kısa süreli bir hareketlenme sağladığı doğru ama Paz ve biraz Saramago dışında akılda kalan ve dikkatleri üzerinde uzun dönem tutabilen bir Nobelli isim yok. Tranströmer de bu ödülün sonar ülkemizde belli bir süre iyi satacaktır. **Murat EROL**

BİR TUHAF AKİF TARTIŞMASI

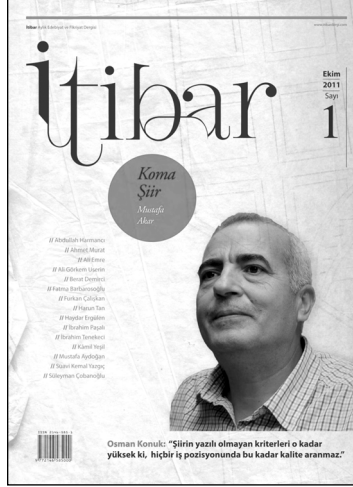
Haksöz dergisinin 247. sayısında Kenan Alpay'ın "İsmail Kara, Akif ve İslamcılık" eksenli yazısı Türkiye'de İslamcılık akımının içinde bir çatlama olduğunu gösteriyor. *Yordam* gibi *Haksöz* de üst adı Anadoluçuluk diye bilinen fikri "hareketi" kendisine rakip görüyor. Kenan Alpay'ın İsmail Kara'nın *Cumhuriyet Türkiye'sinde Bir Mesele Olarak İslam* başlıklı kitabının son bölümünde getirdiği tezleri eleştirerek "Anadolu coğrafyası, bin yıllık tarihsel perspektif ve mistik kültürle kendini kayıtlı görmeyen İslamcı itirazı sağcı-devletçi bir refleksle Marksizme-sosyalizme yamamaya yeltenip küçük düşürmeye çalışmak da ahlaki değildir. İslamcı söylemin oluşumunu önce pozitivistim ardından da Marksist-sosyalist modaya endeksleyen enteresan bir indirgemecilikle mi karşı karşıyayız yoksa sosyal bilimlerin postuna bürünmüş milliyetçi-muhafazakâr bir saptırma mı muhatap oluyoruz?" demekte. *Haksöz* çevresinin Anadoluçuluk diye bilinen düşünce akımına yönelik çekincesi yeni değil. Daha önce çeşitli vesilelerle Hamza Türkmen de Anadoluçuluk hakkında yazılar yazdı. İşin garip olan kısmı Anadoluçuluğun İslamcılık içinde bir çatlama zemini haline gelmesinin sebebinin milliyetçiliğin İslamcılık söyleminin içinde geliştirilmesidir. Hamza Türkmen *Türkiye'de İslamcılığın Kökleri* kitabında "kavmi kimlik"le "ulusal kimlik" ayrışmasına girerek kavmi kimliğin fitri olduğunu ileri sürer. Ulusal kimliğin ise sanal olduğunu ve sonradan üretildiğine değinir. Böyle bir ayrıştırma yapılmasının bir sebebi vardır, o da Türk kimliğinin –ki, ulusal-sanal-konjonktürel– Kürt kimliği karşısında zayıflatılmasıdır. Türkmen kitabında aynen şöyle yazar: "Türk ulusunun varlığı bizzat Osmanlı batılılaşması sonucunda, sonradan ortaya çıkmıştır. Tarihi gerçekliği sanaldır. Tamamen

konjonktürelidir. (...) Ulus/millet olma ideali, modernleştirici bir projedir. (...) ulus, teorik olarak, mutlağı belirleme konusunda tamamen özgür bireylerin eşit şartlarda oluşturdukları beşeri bir sözleşme temeli üzerinde inşa edilir. Özünde akılcılık, laiklik ve beşeri olanı kutsama vardır. Bu haliyle hem modernleştirici bir öğedir, hem akıdevi bir kimliktir. Kavmi kimlik ile ulusal kimlik tamamen birbirinden farklıdır. Kavmi kimlik fıtrîdir, doğuştandır ve Rabbimizin ayetlerindedir. Dini veya ideolojik kimliğin taşıyıcısı da olabilir. Ulusal kimlik ise tamamen sanaldır, sonradan üretilmiştir, kendi tarihini, kültürünü ve dinini kurgulayıp üretmesi ve tanımlaması açısından tamamen ideolojiktir ve modern bir olgudur” (Hamza Türkmen, *Türkiyede İslamcılığın Kökleri*, Ekin Yayınları, 2008: 200). İslamcılık fikri üzerine iki önemli kitap yazan Hamza Türkmen’in “kavmi kimlik” üzerinde dururken “Rabbimizin ayetleridir” diyerek Türk dışı etnisiteleri olumlama ama konu Türkle geldiğinde onların ulus ve sanal olduğundan dem vurma, milliyetçiliğin başka bir söylem içinde yeniden üretilmesidir. Anadoluçuluk fikir akımının İslamcılığı modernleşme kavramı içinde kategorize etmesi ve Müslümanca hayatı siyasi mücadeleden ayırıp içtimai hayatın içindeki mahalle/tekke/esnaf-dindarlık algısına çevirmesi tartışmanın çıkış noktasını oluşturuyor. Mehmet Akif’in Batı tekniği-İslam Ahlâkı sentezi eleştirildikçe, İslamcılık-Anadoluçuluk ayrışmasının büyüyeceği öngörülebilir. **Lütfi BERGEN**

İLK İTİBAR

İtibar dergisi hakkında net bir yargıda bulunmak için daha erken, diye bir cümle kurmaya gerek yok. Zira *İtibar* dergisi *Kırklar* dergisi ile başlayan sürecinde ara dönemlerden sonraki yeni ana döneminin dergisi olacak. *Kırklar* dergisi, 99 yılının aralık ayında (Kırk-ayak: kırk adım anlamında) yayın hayatına başlamıştı. 8 sayı sonra format ve tasarım değişikliğine gidildi. İbrahim Tenekeci, Hüseyin Akın, Ali Emre gibi şair yanında Kamil Yeşil, Abdullah Harmancı gibi öykücüler süreçte yer aldılar. Ta-

bii bu cümlelerin yazarı da eleştiri ve denemeleri ile dergide baştan sonra yer alan birkaç isimden birisi oldu. *Kırklar* için şiirde önemli bir poetik açılım sağladı diyemsek de, edebiyatımıza ve özellikle şiirimize önemli isimler kazandırması açısından önemli bir misyonu ifa etmiştir. *Kırklar*’dan sonra aynı ekip biraz kopmalarla *Kırknar*



dergisini çıkardı, yayınlanmakta olan *Derkenar*’da editöryal bir görev üstlenerek derginin çizgisini *Kırklar*’ın çizgisine taşıdı. *Kırklar*’ın kapanmasının ardından 6-7 yıl sonra tekrar bu çizgi yeniden tali yolları bırakıp anayola dönüştü. *İtibar* dergisi kapak tasarımı olarak değil ama iç sayfalardaki tasarımı ile *Kırklar*’ın bir benzeri. Dergide yayınlanan şiirlere baktığımızda ise; derginin ilk şiiri olan Süleyman Çobanoğlu’nun “Sarı Damar” şiiri Çobanoğlu’nun dünya görüşünü ortaya koyan, siyasete değen bir şiir ama şiir ritminde sorunlar taşıyor. Derginin en

iyi şiiri İbrahim Tenekeci'nin tarzında farklılıklar denediği "Herkes Dışarı" şiiri ile Ahmet Murat'ın "Hayatım" şiiri. Hüseyin Akın kendi çizgisinde arı bir şiir yazmış. Mustafa Akar, Furkan Çalışkan, Ahmet Edip Başaran'dan ise kitapları çıkmış genç şairler olarak daha iyi şiirler beklemek hakkımız. Dergide öyküleriyle Fatma Barbarosoğlu, Kamil Yeşil, Abdullah Harmancı yer alıyor. *İtibar* dergisinin *Kırklar*'dan bir farkı da fikir yazılarına daha fazla yer verme çabası ve yer vereceğini göstermesi, bunu da logo altında edebiyatın yanına "fikriyat" ibaresini koyması netlik kazanıyor. İbrahim Paşalı'nın "Dindar değilim, Müslüman", Harun Tan'ın "Postmodern Dilemma", Yusuf Genç'in İsmail Kara'nın kitabını konu edindiği "Türkiye'de İslamcılık Düşüncesi" yazılar bu çerçevede görülebilir. Ali Emre'nin "Yeni Şiire Eski Alışkanlıklarla Bakmak", Mustafa Akar'ın "Koma Şiir", Suavi Kemal Yazgıç'ın "Sedat Umran'ın Sonsuzluk Atı" yazısı şiir üzerine yazıları oluşturmuş. *İtibar*'ın ilk intibayı iyi; uzun soluklu bir *İtibar* temennişiyle tabii ki. **Murat EROL**

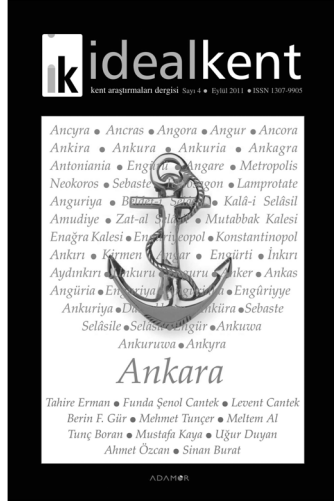
İDEAL KENT

Bazı şeyler vardır, nedeni ve nasılım bilirsiniz ve artık ona göre düşünürsünüz. *İdeal Kent* dergisi de benim için böyle dergilerdendir. Emir Osmanoğlu'nun yüksek gayreti, bitmez projelerinin bir ürünüdür bu dergi. Aslında birkaç yıl önce renkli, biraz güncel bir dergi olarak

yayın hayatına başlamıştı *İdeal Kent* dergisi. Ancak kısa periyodu, beklenen verimin, istenen düzeyin yakalanamaması sonucunda kısa bir ara verdi. Aradan geçen sürede dergi, farklı bir tarz ve görünümde yeniden yayın hayatına başladı. Yılda üç sayı yayınlanmaya başladı, akademik ve hakemli bir dergi kimliği kazandı. Derginin 4. Sayısı ekim 2011'de yayınlandı. Birinci sayısında "Kente Teorik Bakışlar", ikinci sayısında "Mahalle", üçüncü sayısında "Mekan ve Kimlik" ve son sayısı olan 4. Sayısında "Ankara" dosyasıyla okuruyla buluştu dergi. İdeal

Kent, ilk sayısından itibaren şehre ve kente farklı bir bakış, özgün bir yorum çabasında. Bu çaba, zaman zaman akademisyenlerce desteklenmeyen yazılar olarak karşılık bulsa da, takdire değer bir çaba olarak kayda geçmelidir. Derginin son sayısı Orçun İmga'nın Takdim yazısındaki "Rivayet odur ki; 'Ankara' adı, Galatlar'ın bir kıyı savaşında ellerine geçirdikleri ge-

mi çapasını (ancyr) bölgeye getirmeleri ve kurulan kente de zafer anısı olarak 'Ancyra' adını vermiş olmalarından gelir. O gün bugündür de Ankara şehri, pek çok farklı medeniyetin demir attığı "sessiz" ama "mühim" bir liman oldu." cümleleri ile okurunu selamlıyor. "Şehir Ona Yakışmadı": *Ayaşlı ile Kiracıları*'nda Mekânlar ve Kadınlar" başlıklı yazıda Funda Şenol Cantek-Levent Cantek, Memduh Şevket Esendal'ın otuzlu yıllarda geçen, dokuz odalı bir apartman katında kiracı olarak yaşayan insanların hikayelerini anlattığı *Ayaşlı ile Kiracıları*



kitabı ekseninde insanlar ve şehri bir bakış denemesi yapılmış. “Ankara ve Sahafklar veya Ankara’da Sahafklar” başlıklı yazıyı, aynı zamanda bu işin vaktiyle önemli isimlerinden olan Ahmet Özcan kaleme almış. Dergi biraz fazla teknik bulunabilir, ama şahsen bu görüşte değilim. Bu tür dergiler ile ciddi bir şekilde detaylara inebiliriz. Bu arada derginin bir sonraki sayısının konusunun “Kent Ütopyları” olacağını duyurmuş olalım.

Murat EROL

İSMET ÖZEL YORDAM’I

Yordam dergisinin 2011/11. sayısı İsmet Özel dosyası yapmış. Dergide İsmet Özel hakkında kimliği belirsiz bir yazar ile söyleşi var. Söyleşiyi gerçekleştirenin de adı belirsiz. Görüşlerini açıklayanın “İslamcı bir yazar” şeklinde sunumu rahatsız edici. Söyleşide soru soranın İsmet Özel’den bahsederken arkadaşından bahseder gibi sadece adını telaffuz etmesi çok acı. Benzer bir tutum şiir diye yayınlanmış metinlerde de sürüyor. Söyleşinin sonunda bir editör notu var: “Yanlış uygulamalarında devlete karşı çıkmayan bir Müslüman halka yakın olabilir mi? İslamcılığı İsmail Kara, İsmet Özel, Mustafa Kutlu gibi sağa çekmeye çabalayan güç sahibi adamların elinden lütfen kurtarın.” Suavi Kemal Yazgıç da İsmet Özel’i üç dört konuda eleştiriyor. Ama en çok şu cümlesine takıldım: “İsmet Özel Heidegger der, Wittgenstein der, Marx der, Hegel der ama Nurettin Topçu demekten imtina eder. Niçin?” Derginin öteki sayılarını bilmiyorum ama Suavi Kemal’in yazısını okuyunca, yazı ve derginiler arasında (dosya konusunda makale göremedim) ortak paydanın korunmadığını düşünüyorum. Mehmet Sait Çakar gibi “Kürt Dili ve Edebiyatı” üzerine çalışan bir yazarın editöryal tutumu-

nun “edebî tavrı” korumasını beklemek hakkımız. Bu arada, editör bir şeyi gözden kaçırmış: Habil Sağlam 1960’larda poetik alana damgasını vurmuş *Yordam* dergisine “orjinal *Yordam*” dedikten sonra notunun son cümlesinde, yazdığı dergiye “çakma *Yordam* dergisi” demiş. **Lütfi BERGEN**

YENİ BİR ÖDÜL DAHA

Ülkemizde her alanda olduğu gibi edebiyatta da bir çok ödül veriliyor. O kadar çok ki bunları takip zorlandığımızı ifade etmek gerek. Ödüller ne işe yarar, bilmiyorum. Ama ödül jürilerinin çoğu kez aynı isimlerden oluşması, bende jüri üyesi olmanın önemli bir şey olduğuna dair bir kanaat oluşturuyor. Ödül alan kişilere ve çalışmalarına toptan yargılarda bulunmak doğru değil. Ama çoğu kez ödüllerin fazla bir anlamı olmadığını düşünüyorum. Anlamalı olup olmadığını bilmediğim son ödül ise Cevdet Kudret Edebiyat Ödülü. Ödül bu yıl Nurdan Gürbilek’e verildi. Gürbilek Ödülü *Benden Önce Bir Başkası* adlı kitabı ile aldı. *Kayıp Destan’ın İzinde* adlı kitabı ile Erkan İrmak’a da özel ödül verilmesini kararlaştırıldı. Gürbilek’i daha çok bir zamanlar Metis Yayınları bünyesinde yayınlanan *Defter* dergisinden tanıyoruz. **Murat EROL**

TARAF’IN ŞERİF MARDİN SÖYLEŞİSİ

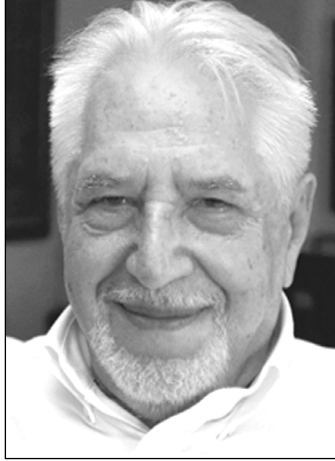
Şerif Mardin’in, Cumhuriyet, modernleşme, İslam üzerine İngilizce yazdığı makaleler Türkçeye çevilerek *Türkiye, İslam, Sekülerizm* adıyla İletişim Yayınları’ndan yayımlandı. *Taraf* gazetesi de Şerif Mardin ile iki gün arka arkaya yayınlanan bir söyleşi yaptı (10 Ekim 2011 Pazartesi-*Taraf*). Söyleşinin önemli tarafı Cumhuriyetle birlikte İslami hayatın kesintiye uğramadığı iddiası. Mardin’in bu iddiası Ernest Gellner’in “Halk İslamı”-“Yüksek

İslam" ayrıştırmasını da hatırlatıyor. Ancak Gellner'in "Halk İslam"ı şehirlerde oturmamaktaydı, modernlikle de çatışmacı bir kimlikti. Mardin, Türkiye'ye pek uyarlanamayacak bu ayrımı ayakları üzerine koyuyor gibi geldi bana. İslamcı düşünce ve hareketin gündelik İslam konusunda hissizliğinin farkında bir konuşma bu. Ancak Şerif Mardin, gündelik İslam'ın yürüyüşünü Cumhuriyetin başarısı gibi okumaya tabi tutuyor. "Cami cemaati" denilen kitlenin dindarlık hisleriyle Cumhuriyet ideolojisinin çatışmadığı iddiasında. Mesela diyor ki: "Cumhuriyet

döneminde İslami öğretinin satıhta kalmasının iki sonucu oldu. Bir eski klişeler, iki eski kültür öğeleri etrafta kaldı. Bunlar kaldırılmadı. Cumhuriyet, kendisinden önce Osmanlı İmparatorluğu'nda yaşayan insanları tamamen saran bir kültür olan İslamiyet'in bazı öğelerine dokunmadı, onları çalışır durumda bıraktı. Yani İslami yeniden diriliş bir taraftan kendiliğinden olan bir şey. Diğer taraf-

tan da Cumhuriyet'in "bayram, hac" gibi dokunmadığı kısımların yeniden canlanmasıyla oluşan bir şey." Ancak "İslami diriliş var" dediğinde kullandığı tabir (Diriliş) üstad Sezai Karakoç'a ait. İslamcılığın gündelik hayattaki İslam algısına halk nazarıyla bakmadığı ortada. Vakit namazlarını cami bahçelerinde bekleyen ihtiyar takımın içinde İslamcılarının olmadığını bilen Şerif Mardin "en zayıf yerden" tutuyor. Ayrıca İslamcılarının sufizmle de mesafeli durduklarını bilerek konuşmuş olmalı. Bu nedenle söyleşi İslamcı düşüncenin kendi yüzünü görmesi adına uyarıcı geldi bana. Cumhuriyet'in mana

üretemediği oranda dini muhafaza ettiği, iddiasını ileri sürüyor. "Büyük halk kitleleri, "Ben kimim. Neyim. Ne yapacağım" diye sorduklarında da, Cumhuriyet'in ortadan kaldırmadığı ve Müslümanlığın tatbik imkânlarının hâlâ devam ettiği bir Türkiye buldular karşılarında. Yani mesele şudur. Bir tarafta bu soruların büyük kitleler tarafından sorulması var. Diğer tarafta da ortada bu sorulara cevap veren hazır bir kültürel taban var. Bu ikisi birlikte çalıştı" diyor. Tarikatları "İslami yenilenmenin" merkezine çekmek gibi bir çaba söyleşiye egemen. Üstelik bunu İslamcı entellektüellerin elinden alacak şekilde kavramlaştırıyor: "Tarikatların yolundan, izinden giden bir İslami akım hep olmuştur Türkiye'de. Halk merakı, köylü merakı vs. derken, bunların hepsi birleşiyor ve bir İslami diriliş ortaya çıkıyor" diyor. Tarikatlar üzerinden yürüyen bir İslami diriliş var diyor: "Bu İslami dirilişi, sadece hocaların öğretisi ve geriye götürme çaba-



Şerif Mardin

sı olarak görmemek lazım. Canlanma değil bu. İslami bir yolculuğun devamı bu. Bir de "Cumhuriyet'in ortaya çıkardığı bir yeni hayat var" diyerek geleneksel hayatı öne çıkarmakta: " Cumhuriyet bazı İslami formüllere dokunmadı. Bayram, Cuma, tarikat yolu devam etti. Akılcıca bir şey yaptı. Gündelik İslam'a dokunmadı. Anadolu'da İslami bir bekleyiş var. Bir, Kuran'ı bilenlerin bekleyişi var. İki, bütün o ikincil, üçüncül kaynaklardan kitapları okumuş olan ve dünyayı o sakat kitaplardan gören insanların bekleyişi var." Şerif Mardin, söyleşinin ikinci kısmında (11 Ekim 2011) Nakşibendilik, Pan-İslamizm,

Bediüzzaman, Seyyid Kutup üzerine bazı tesbitler yapıyor. **Lütfi BERGEN**

CİHAN AKTAŞ VE ANNEANNE TARZI

Taraf gazetesi'nin Şerif Mardin söyleşisinin yayınlandığı (10 Ekim 2011 Pazartesi) sayısında Cihan Aktaş da geleneksel dindar kimliğin kendisine sorunlu geldiğinden bahsediyor. THY'ye bağlı bir dergiyle söyleşisi, başörtüsünü tavşan kulağı tarzında bağlamadığı için akim kaldığından yakınıyor. Aktaş'a göre "Anneanne tarzını yüceltme konusunda muhafazakâr yazar nostaljisiyle beyaz Türk kibrinin ittifakı irdelenmeye değer." Aktaş'ın "anneanne tarzını" değerlendirmesi şöyle: Başörtülü kadınlar bu ülkede bağda bahçede mustazaf olmaktan ileri gelen bir mecburiyetle kirli işler alanında çalışmaya devam ettiler ve şimdi akli ve sanatsal yetenekleriyle yasaklı yılları telafiye dönük bir katılım içindeler. Aktaş böyle söyleyince aklıma Nilüfer Göle'nin *Modern Mahrem* kitabındaki bazı satırları geldi. Nilüfer Göle'nin İslamcı kadınlar üzerine araştırmasında türbanlı öğrenciye sorduğu soruya aldığı cevap şuydu: "Kur'an kursuna gitseydim evlendirilecektim, üniversiteye gittiğim için evlenme olayını geri itebiliyorum." Bu cevap İslamcı kadınların niçin gündelik İslam'dan uzak kaldıklarını da göstermekte. Modernliğin koşulları altında yeni bir kimlik yaratılıyor: Modern bir kimlik. Nilüfer Göle, Kemalizmin kadınlar için oluşturduğu fırsat alanını İslamcı kadınların kullandığını ve kamusal alana katıldıkça İslami yasakları deldiklerini, mahrem alandaki kadın-erkek ilişkilerini altüst ettiklerini söyler (*Modern Mahrem*, Metis Yayınları, 1991:

139). Aktaş da işte bu noktada Şerif Mardin'in "günlük İslam" dediği şeyden kırılıyor yazısında: "Başörtülü kadınların çalışma hayatını yozlaşma sebebi ve eseri sayan muhafazakâr/yeni gelenekselci telakki daha da sorunlu geliyor bana" diyor. Cihan Aktaş'ın bağ-bahçe işini mustazaf işi sayması ve kirli telakki etmesine anlam veremedim. Hatırıma Hacı Bayram Veli'nin müderris ken aklî ve ilmî yetenek gerektiren mesleğini bırakıp burçak ekmesi geldi. **Lütfi BERGEN**

MİLAT GAZETESİ ÇIKTI

"Artık Türkiye'nin genç, dinamik, özgürlükçü ve değişimden yana bir gazetesi var!" sloganı ile yeni bir günlük gazete daha yayın dünyasına katıldı. İlk nüsha 20 Ekim 2011 tarihli oldu. Gazetenin zengin bir yazar kadrosu var. Çok yazarlı gazetelerin yayını değil yazarı tescil ettiği söylenebilir. Bir başka yaklaşımı da şöyle ifade edebiliriz: Fikrin kalesi olan dergiler suret değiştiriyor. Kadro şöyle: Ahmet Murat, Müfit Yüksel, Abdurrahim Semavi, Ümit Aktaş, Nevzat Çiçek, Fatma Bostan Ünsal, Ali Adakoğlu, Nurettin Yıldız, Yıldız Ramazanoğlu, Nihat Nasır, Demet Tezcan, Kemal Belgin, İsmail Yaşa, Adem Özköse, Asım Gültekin, Mustafa Aydoğan, Yusuf Özkır, Ali Öztürk, Uğur Dünder, Cem Somel, Mevlüt Tatlıyer, Bayram Karacan, İsa Tatlıcan, Ebubekir Kurban, Emel Topçu, Yavuz Selim Kurt, Bülent Şahin Erdeğer, Mehmet Lütfi Arslan, Muttalip Tütüncü, Samet Doğan, Abdurrahim Boyunakalın, İbrahim Şamil, Selman Maltaş, Mahmut Bıyıklı, Şebnem Güler Karacan, Abdullah Kibritçi, Hakan Aslanbenzer, Ayça Kansu. **Murat EROL**

KANON FARKINDALIĞINA TEPKİ

Geçtiğimiz günlerde, çıkması planlanan bir derginin blogunda şiirimizdeki 'niyet edilmiş kanonik eğilimi' eleştiren bir yazı¹ yayımlandı. Şiir üstünde duran, 'içeriden' yani eleştirdiği mekanizmanın bütün göstergelerinin 'farkında' olan ancak kişisel bir dille yazılmış bu yazı genç bir şairin şiir ortamındaki ayak oyunlarına, gizli niyetlere tepkisini de açığa vurdu. Bu genç şair, başkalarının niyetleri / maksatları konusunda da bilgi sahibi olarak konuşuyordu. Genç şairin, şiiri ve bunun gerisindeki niyetleri dikkatle izlediği ve bazı gözlemlerinin doğru olduğu söylenebilirse de yazısının tezini niyetler üzerinden kuramayacağı açıktı. Ayrıca onun susmak istemi, dile getirildiği için anlamsızlaşıyordu. Susmak isteyen engelleyen bir kurgu yoktu nihayetinde. Susmak, ayrıca, Aysel'in² *özgürleşememe bedeli* gibi bir şeydi. Sessiz bir iç dünya kurulmamış bir iç dünyadır.

Susmanın jest olarak bir örneği 1952'de icra edilmişti. Cage'in bugün artık deneysel besteciler tarafından çoktan geride bırakılmış 4'33'' adlı parçanın ilk icrasında piyanist David Tudor sahnede piyanonun başında duruyor, ellerini 4 dakika 33 saniye tuşlar üstünde tutuyor ve bu arada üç hareket içeren bir jest yapıyordu. Bu arada bu ilginç müzik sadece sessizlikten oluşmuyor, salonda bulunan kimselerin çıkardığı öksürük sesleri, kâğıt hışırtıları ve sair gürültüyü de içeriyordu. Bugün video olarak kitlelerce bir ilginçlik örneği olarak paylaşıldığında bütün 'belirsizlik esprisi'ni yitirmiş olan 4'33'' parçası da sanat dünyası tarafından aslında *el üstünde* tutulmuştu. Bir diğer deyişle asimile edilmişti.

Yine de bu küçük yazı şiirimizdeki kötürümleşmiş, birikmiş 'şairsiz şair olma' ni-

TAKİP MESAFESİ

Hayriye Ünal

yetlerinin topunu birden aslında *nefretini saklamadan* sorguluyordu. Fakat elbette ciddi rahatsızlık yaratması gerekirken, kimse tarafından tartışılmadı, yanıtlanmadı. Bunda yazının duygusal üslubunun, yazının sadece internette yer almasının etkili olduğu söylenebilir. Ama daha önemlisi bunda asıl rolü oynayan edebiyatımızın paradoksal durumudur. İnsanın gayritarihsel olmayışı ve aslında tam da gayritarihsel olduğu an yaratabiliyor olması. Bu oldukça yaygın çelişkiyi aşamayanlar için şiir tarihi ulaşılmaz nesne olacağı için arzu nesnesi olmaktan hiç çıkmayacak. Dolayısıyla bırakınız şiir tarihine doğru koşunlar, denebilir. Nietzsche'nin plastik güç dediği "Kendi içinden kendine özgü bir biçimde gelişen güç, geçmiş ve yabancı olanın biçimini değiştiren, ona yeniden biçim veren, yaraları iyileştiren, yitirileni yerine koyan, kırılan biçimlere kendi içinden yeni bir biçim veren güç"e sahip olansa zaten arzu nesnesine ulaştığı an vazgeçendir.

Basit veya değil bir karşı çıkışın anlamını kazanması için karşı çıktığı şeyin sağlam bir kurgusu olması gerektiği kadar çıkışın da sağlam bir gerekçesi olması gerekir. "Dada ve Rus konstruktivizmi gibi 'karşı sanat' hareketleri ya da Marcel Duchamp ya da John Cage gibi sanat karşıtı tavırlı yazarlar saldırdıkları sanat kurumları ve sanat kategorisi karşısında çoğunlukla ikircikli kalmışlar, bu kurumlar ise sanat karşıtı eserleri ve eylemleri çabucak bünyelerine alarak eritmişlerdi." (Larry Shiner)

Yazıda şikâyet edildiği şekilde sahi üstüne oynanan bir şiir tarihimiz var mıdır? Tasniflerle çatılmış, her dönem iktidarın yedeğine girmeye hazır bir müfredatla pekiştirilmiş listeler var elimizde. Bu kaçınılmaz, çünkü öyle veya böyle edebiyatın kurumsallaşması daima siyasetle ilişkilendirilmek suretiyle yapılır. Bunda ilk ve en önemli bütünleştirici unsur da dildir. Dil "bir siyasi bütünleştirme, merkezleştirme,

SUZANNE BLOCH, *A Prelude for the Lute*

A Prelude for the Lute Suzanne Bloch

normatifleştirme ve net yorumlama aracı” (Lev Kreft) dir. Aynı dili, aynı alfabe, aynı zaman içindeki göstergeleri kullanıp diğerlerinden farklı olma şansımız var mıydı ki? Kaos sürüyordu.

Kaos ortamında “şiiir tarihi” aslında yoktur. Kaosta oluşan şiiir tarihimsi eğilimlerin rolleri, istedikleri veya sandıkları kadar etkili olabilir mi? Şikâyetlerimizin kendisine iletileceği bir makam olmadığı gibi kendisinden şikâyetçi olacağımız kişiler de şair olma arzularından suçlu bulunamazlar. Ama olmayan bu “şiiir tarihi” ni –çünkü kaos ortamında da bir seleksiyon vardır, isimler manzumesi ve listeler oluşur- bile arzu nesnesi sayanlar var. Bu bir suç veya değil, tartıştığımız bu değil. İster istemez bir “ortam” var. Bu da kesinlikle bir tür “yaşayan şiiir cumhuriyeti” yanılması yaratıyor. Genç şairin tepkisi bunun için hem –iletişim ağından ve hilelerden dolayı- anlamlı hem de karşı çıktığı şey aslında bir hayalet olduğu için acıklı. Şiirsel meselelerin tartışılıp durduğu alanda tahditler, uyarı tabelaları, gizli kurallar yok değil ama her yeni neslin kendini dahil ederken mecburen yönelttiği saldırılara güvenle karşı koyabilecek bütünlüklü bir şiiir *corpusunun* varlığı şüpheli. Yoksa var mı? Bu bir sorudur.

Bana göre o sağlam karşı çıkış gerekçesi şiiirin kendisinde yani metinde bulunuyor. Bu nedenle şairin sessizliği ve karanlığı isteme hakkı yok ama hayal edilebilir. Benim hayalim de sadece metinlerden oluşan, niyetleri bertaraf etmiş bir şiiir *corpusu*.

Edebiyat Hurafeleri - 1 DÜZYAZI DÜŞMANLIĞI

Geçtiğimiz aylarda Kurtuba Kitabevinde bir söyleşi tertiplendi. Genç katılımcıların olacağını tahmin ettiğim için güncelle ilgili olacaklarını düşünüp son çıkan dergileri yanımda götürdüm. Bir gece öncesinden, rastgele açtığım her sayfadan bir safsata bulmam hiç zor olmadı. On edebiyat safsatası hakkında konuştuk o akşam. Bunlardan birisinin –düzyazı düşmanlığı- özellikle öne çıktığını fark ettim. Acı teşhiri, deformasyon tanrısı, kompozisyon takıntısı vb. diğer safsatalara ev sahipliği de yapıyordu düzyazı düşmanlığı. Bir tür akıl karşıtlığı olarak kurgulandığını fark etmek de hiç zor değildi. Kimi zaman kötü niyetli olmayan ve “haklı” duygularla da şairlerin düzyazıya karşı tavırlı oldukları görülebildiği için meselenin netleştirilmesi gerekliydi. Şunu da belirtelim, burada düzyazıyı, kurmaca dışı düzyazıyı ve edebîlik fikrini konu edinen yazıları anlatmak için kullanıyorum.

“Kafasında uydurduğu çocuksu bir geçmiş olmayan herhangi bir küçük ulusun edebiyat ürünlerini inceleyiniz: Şiiir bolluğu orada en çarpıcı özelliktir. Düzyazı, gelişmesi için, belirli bir disiplini, farklı bir toplumsal durumu ve bir geleneği gerektirir: Düzyazı bir sonuca bağlanmıştır, inşa edilmiştir; şiiir *apansız belirir*, doğrudandır, ya da bütün olarak üretilmiştir; mağara adamlarına ve ince duygulu insanlara vergi olan şiiir ancak ötede beride, her zaman uygarlığın dışında gelişti. Düzyazı iyice düşünülmüş bir deha ve kristalize bir dil gerektirirken, şiiir bir barbar dehasıyla ve biçimsiz bir dille uyuşur tümüyle. Bir edebiyat yaratmak bir düzyazı yaratmaktır.” (Cioran, *Varolma Eğilimi*)

Cioran’ın çizdiği manzara, biraz da onun içinde bulunduğu uygarlığın “huzursuz çocuğu” olmasından kaynaklanı-

¹ Nazmi Cihan Beken, “Gerekliyor”, <www.seyderg.com> (erişim 10.10.2011)

² Aysel, Cumhuriyet’in kuruluşundan sonraki yıllarda çocukluğunu yaşamış aydın bir kadındır. Bir roman karakteri. Adalet Ağaoğlu’nun *Ölmeye Yatmak* romanından. Roman boyunca bütünlükleşmek için yapılan toplumsal çabanın birey üzerindeki ters vurgun etkisi için Bkz. “Ulusal Alegori”, Kableden Uzakta, Unutuştan Mahrum: Türk Şairinin Alın yazısı yazısı içinde, *Karağöz*, sayı 17. İki yazı aynı anda yazıldığı için birbirinin devamı niteliği taşıyor.